

KORE'YE İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMANIN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Dr. Yüksel GÜLMEN

İktisat Fakültesi Mecmuasının 1974 - 1975 yılı 1-4 sayısında Iowa Üniversitesi profesörlerinden Dr. Chong Lim Kim'in «Siyasal Katılma ve Uyarılmış Oylama» adlı makalesi yayınlandı. Bu makalede araştırmacı Kore'de siyasal katılmayı inceliyerek, son yıllarda siyasal bilimcilerin ilgilerini yoğunlaştırdıkları «uyarılmış oylama» tezinin Kore'de ne oranda geçerlik taşıdığını saptamaya çalışıyor.

A.B.D. de ve Avrupa ülkelerinde kentlerde seçimlere katılma oranının kırsal kesimde görülenden daha yüksek olduğu genellemesinden hareketle araştırmacı, Kore'de siyasal katılmanın bu genellemeyi doğrulamadığını ve genellemenin doğrulanamayış nedeninin «uyarılmış katılma» olduğunu belirtiyor. Kore'de kırsal yörelerde seçimlere katılma oranı kentlerdekenden araştırmacının ifadesiyle çok daha yüksektir, ancak bu farkın ne kadar olduğu metinde belirtilmiyor. Bu farkın nedeni kırsal yörelerdeki katılmanın otonom değil, uyarılmış katılma oluşu, yani «apolitik» seçmenin aile, köy, klan reislerinin veya kendi bölgelerindeki devlet memurlarının isteklerine uymak için onların yönlendirdiği şekilde bir katılma göstermesidir (s: 91).

Prof. Kim araştırmasının bulgularına dayanarak Kore'de katılmanın beş belirgin siyasal eylem türünden oluştuğunu açıklıyor. Bu eylemler, 1) oylamaya katılma, 2) siyasal tartışma, 3) kampanya faaliyeti, 4) örgütsel faaliyet, 5) kamu kararlarını etkilemek için memurlarla ilişkilerdir. Bu sıralama aynı zamanda Koreli seçmenlerin bu eylemlere katılma yoğunluğunu da gösteriyor. Yani, en fazla ger-

çekiştirilen katılma biçimi oy vermedir. Ancak siyasal bilgi, siyasal ilgi ve siyasal etkinlik duygusu arttıkça diğer siyasal eylemlere katılma artarken seçimlere katılma belirgin bir değişim göstermemekte, hatta bazan azalmaktadır. Araştırmacı, Koreli seçmenlerin siyasal bilgi sahibi ve siyasetle ilgili olmamalarına karşın düzenli olarak seçimlere katılmalarının kısmen bile olsa uyarılmış katılma teziyle açıklanabileceğini belirterek, uyarılmış seçmenlerin kimler olduğunu saptamaya çalışıyor.

Koreli seçmenlerin % 8.6 sı araştırmacının «uyarılmış seçmen»i tanımlayıcı olarak verdiği kritere uyuyor. Uyarılmış seçmen oranı metropolitan merkezlerde % 2.3 ile % 4.7 arasında değişirken, küçük şehir, kasaba ve köylerde % 2.6 dan % 18.2 ye kadar çıkan bir farklılaşma gösteriyor. Prof. Kim bu farklılaşmayı bölgenin modernleşme düzeyi ile bağlantılı olarak açıklıyor. Uyarılmış seçmen oranının kadınlar, yaşlılar, kırsal kesimdekiler, eğitilmemişler, «mesleki itibarı» ve «sınıfsal statüsü» düşük olanlar arasında yüksek olduğunu, sonuç olarak «Kore toplumunda uyarılmış oylamanın belirli sosyal tabakalarda, özellikle toplumsal modernleşmenin tüm etkisinin nüfuz etmediği kesimlerde çok yoğunlaştığını» belirtiyor (s: 108). Ancak bu değişkenler araştırmacının bireysel modernlik düzeyi olarak nitelediği başka bir değişken aracılığıyla uyarılmış oylamayı etkilediğinden «bireysel modernlik düzeyi» anahtar değişken oluyor (s: 110). Bu nedenle araştırmacı «uyarılmış oylama aslında bir modernleşme sorunudur» diyerek, uyarılmış seçmenlerin iktidarı destekleyici yönde bir katılma gösterdiğini ve demokratik ilkelere bağlılıklarının düşük olduğunu araştırma bulgularıyla kanıtıyor.

Oldukça az tanıdığımız bir topluma, Kore'ye ilişkin olduğu ve açıklanması gereken bir tezi «uyarılmış oylamayı» araştırdığı için makale ilginç. Ancak, araştırmacının önemli derecede subjektif olan genellemeleri teste yöneldiği ve bulguların, subjektif yanı ağır basan çözümlemelere dayandığı dikkati çekiyor.

Bu çalışma bütünüyle, bazı ülkelerde seçimlere katılma oranı kırsal kesimde düşüken neden Kore'de yüksek, sorusu etrafında örülmüş. Daha başlangıçta araştırmacı hem sağlıklı bir genellemeye dayanıyor, hem de kurduğu ilişkide yanılıya düşüyor. Prof. Kim «Birle-

şik Devletlerde ve diğer Avrupa ülkelerinde» kırsal kesimde katılma oranının düşük olduğunu genellemesini verirken kaynak olarak 1937, 1960 ve 1965 tarihli üç temel siyasal davranış araştırmasını gösteriyor. Bunlardan birincisinde, **Political Behavior** adlı çalışmasında H. Tingsten kentli seçmenlerin kırsal bölgelerde oturanlara oranla daha yüksek düzeyde seçimlere katıldığını, ancak yine de bu konuda genel bir kural koymanın mümkün olmadığını belirtir (1). S. M. Lipset ise **Siyasi İnsan**'da katılmanın kentlerde daha yüksek olduğu genellemesini batı toplumlarına ilişkin olarak verir(2). L. W. Milbraht ise A.B.D. ve bazı İskandinav ülkeleri için bu genellemeyi yaparken daha da tedbirli davranarak, bu konunun çok tartışıldığını, Fransa'da, İtalya'da, Japonya'da kırsal yörelerde seçimlere katılma oranının daha yüksek olduğunu, hatta A.B.D.'nin Indiana eyaleti için yapılmış bir araştırmada da böyle bir bulguya varıldığını belirtir (3). Fransa'da seçimlere katılma oranının köylerde kentlerden daha yüksek olması yanında, seçim kampanyasına gösterilen ilgi de köylerde daha yüksektir (4). «Şehirlerde oturma, genel olarak siyasal davranış ve özel olarak oy verme davranışları üzerinde ne gibi etkilerde bulunduğu kesin olarak ortaya konamadığını» belirten E. Özbudun (5), bazı ülkelerde yapılan araştırmalara dayanılarak «şehirsel yaşantı ile yüksek düzeyde siyasal katılma arasında bulunduğu varsa-

-
- (1) Bu aktarma Deniz Baykal'dan alınmıştır. Bak: **SIYASAL KATILMA**, A.Ü.S. B.F. yayını, Ankara 1970, s: 69.
 - (2) S. M. LIPSET, **POLITICAL MAN**, Anchor Books, N.Y., 1963, s: 187. Lipset, Almanya, İsveç, ABD, Norveç, Finlandiya ve daha birçok ülkede kentlerde oturanların kırsal yörelerde oturanlara oranla daha fazla oy kullandığını belirtiyor. Ancak bu açıklamanın yapıldığı bölümün adı «Batı Demokrasilerinde Oy Verme» olduğundan, bu genellemenin batı demokrasileri için verildiğini anlıyoruz.
 - (3) L. W. Milbrath, **POLITICAL PARTICIPATION**, Rand McNally, Chicago 1965; s: 129.
 - (4) Sidney Tarrow, «The Urban - Rural Cleavage in Political Involvement; The Case of France», **American Political Science Review**, June 1971, s: 345.
 - (5) **TÜRKİYE'DE SOSYAL DEĞİŞME VE SIYASAL KATILMA**, A.Ü.H.F. yayını, Ankara 1975, s: 103.

yılan ilişkinin» Türkiye için de geçerli olmadığını saptar (6). Konuyu genel olarak siyasal katılma açısından ele alan D. Baykal ise genellikle kent yaşamının siyasal katılmayı artırdığı yönündeki bulgulara bakıp, bu açıklamanın evrensel bir geçerliğe sahip olduğunun sanılmaması gerektiğini belirterek, bazı ülkelerde kırsal bölgelerde yaşayanların daha yüksek bir siyasal katılma gösterdiklerini örnekleriyle açıklar ve kent-köy ayırımı yaparak siyasal katılma için genel bir kural koymaya imkân olmadığını belirtir (7). Bulgulardaki farklılıklar ülkelerin toplumsal, ekonomik ve siyasal yapısından gelen farklılıklara dayanır. Bu nedenle Türkiye’de görülen kırsal yerleşme birimlerindeki yüksek katılma oranı batı ülkelerinde saptanan eğilimin tersidir (8).

Bu çalışmaların da ortaya koyduğu gibi seçimlere katılma oranının kırsal yörelerde daha düşük olması yalnızca A.B.D. ve bazı Avrupa ülkeleri için geçerli bir olgudur.

Tartışma konusu olan bu bulgunun batı toplumlarından kaynaklandığını dikkate aldığımızda acaba Kore’de niye bu genelleme doğrulanmıyor diye bir soru sormak anlamlı değil. Bu soru ancak Koreye benzer yapıda çok sayıda az gelişmiş ülkede de bu gözlem doğrulanmış olsaydı bir anlam taşırdı. Kore gibi az gelişmiş bir ülkenin gelişmiş ülkeler için geçerli olan bir genellemenin dışına düşmesi şaşırtıcı olmamalı.

«Eski ve yerleşmiş batı demokrasilerindeki düşük oranda oylamaya katılma dikkate alındığında Kore’deki yüksek oranda katılmanın merak uyandıran bir olgu» olduğunu belirtirken (s: 97) araştırmacı yine aynı yanılgıya düşüyor. Kore «eski ve yerleşmiş batı demokrasileri»nden biri olmadığına göre, bu ülkeler için geçerli olan bir tezin çok farklı bir toplum yapısına sahip Kore gibi bir ülkede geçerli olmaması olağandır. Tamamen farklı toplumsal ilişkiler bü-

(6) a.g.e., s: 106-109.

(7) SİYASAL KATILMA — A.Ü.S.B.F. yayını, Ankara 1970, s: 69.

(8) a.g.e., s: 73.

tününe sahip ülke seçmenlerinin benzer davranış kalıplarına sahip olması oldukça ütöpik bir beklenti. Karşılaştırma yönteminin toplum bilimlerdeki ampirik çalışmalarda çok yaygın olan yanlış kullanımına açık bir örnek vermiş araştırmacı. Farklı toplumlari karşılaştırırken toplumsal yapının bütünündeki farklılıkları dikkate almadan, tek tek toplumsal olayları ele alarak aradaki farkı açıklamaya çalışmak bulguların yüzeysel kalmasına neden oluyor (9).

Bu tür karşılaştırma mantığı araştırmacının bütününde hissedildiği gibi zaman zaman araştırmacının kendi cümlelerinde de somutlaşıyor. «Uyarılmış oylama, gelişmekte olan ülkelerde bugün neden alışılmamış derecede yüksek bir katılma olduğunu da gösterir» (s: 92) ifadesinde «alışılmamış» kavramı bir toplum bilimciye yakışmayacak rahatlıkla kullanılıyor. Söz konusu olan katılma derecesi kimin, nerede «alıştığı» veya «alışmadığı» derece bilmiyoruz. Araştırmacının teorik yapısı dikkate alındığında burada anlatılmak istenenin şu olduğu ortaya çıkıyor. Gelişmiş ülkelerde görülen katılma oranı alışılmış bir derecededir. Bunun üstünde bir katılma oranına sahip olduğu için az gelişmiş ülkelerdeki seçimlere katılma alışılmamış bir derecedir. Bu yargısıyla araştırmacı tüm toplumlari değerlendirmedi yine kriter olarak batı toplumlarını kullanıyor ve batı toplumlarında görülden daha yüksek bir düzeyde katılma gösterdiği için az gelişmiş ülkelerdeki katılma oranını alışılmamış derecede yüksek olarak niteliyor. Oysa az gelişmiş ülkelerde katılmayı incelediğimizde yüksek katılma oranının hiç de alışılmamış bir olay olmadığı sonucuna varabilirdik. Batı toplumlarında görülen % 60-70 civarındaki

(9) Özellikle survey araştırmalarına dayanan bulguların ülkeler arası karşılaştırmalarda kullanılabilmesi için bulguların ait olduğu toplumsal ve kültürel çerçevenin dikkate alınması gerektiği konusuna ilişkin olarak bak:

S. Verba, «The Uses of Survey Research in the Study of Comparative Politics: issues and strategies» COMPARATIVE SURVEY ANALYSIS, der. S. Rokkan, S. Verba, E. Almsy, J. Viet, Mouton, The Hague, 1969, s: 56-106.

E. K. Scheuch, «The Cross-Cultural Use of Sample Surveys: Problems of Comparability» COMPARATIVE RESEARCH ACROSS CULTURES AND NATIONS, der: S. Rokkan, Mouton, The Hague, 1968, s: 176-210.

A. Prezeworski, H. Teune, THE LOGIC OF COMPARATIVE SOCIAL INQUIRY, A. Wiley Series, N.Y. 1970.

seçime katılmayı «alışılmış», normal kabul edip bunun üstünde bir katılma oranının ortaya çıktığı durumlar için açıklama getirme gereksinimi duyan ve bu açıklamayı da «kırsal kesimlerde uyarılmış oylama» teziyle yapan araştırmacı, geriye dönüp kurduğu ilişkilerin sağlamlığını şöyle bir tartıyordu belki de en az uyarılmış oylama kadar anlamlı olan bir başka olaya öncelik tanıyacak, daha bilgili ve daha fazla siyasal bilince sahip olduğunu varsayıdığı kentli seçmenlerin kırsal yörelerdeki seçmenlere oranla seçimlere daha az katılımının nedenlerini açıklamaya çalışacaktı.

Araştırmanın dayandığı genellemeler kadar bulguların subjektifliği de dikkatimizi çekiyor.

Araştırmacı seçime katılanların % 8.6 sının uyarılmış oylamada bulunduğu bulgusunu, «Koreli seçmenlerin önemli bir kısmının uyarılmış oylamada bulunduğu» şeklinde yorumluyor (s: 101). Acaba % 8.6 önemli olarak değerlendirilebilir mi? Benzer yapıdaki toplumlarda bu oranın ne olduğunu bilmeden böyle bir yargıya varmak biraz zor. Üstelik araştırmacının uyarılmış oylama olayının geçerli olmadığı toplumlar olarak kabul ettiği batı toplumlarından bir örnek alarak aynı testi uygulasak ve aynı oranı bulsak, Kore'deki durumu yine «önemli» olarak niteliyebilir miyiz?

Uyarılmış oylama tezinin verilen model çerçevesi içinde geçerli olduğu açık. Ancak teorik düzeyde kısmen abartıldığı şüphesini de yaratmıyor değil. Kişinin çevresiyle devamlı bir etkileşim süreci içinde bulunduğunu dikkate aldığımızda, «otonom katılma» dediğimiz olayda bile kişi toplumsal ilişkilerinden gelen çeşitli baskılar-aitmde-şu veya bu türde katılmaya şartlandırılmaktadır. «Uyarılmış katılma» dediğimiz olayda ise bu şartlandırılma çok daha direkt, yüz yüze ilişkiler sonucunda oluşturulmaktadır. Bu nedenle yüz yüze ilişkilerin daha yoğun olduğu kırsal kesimlerde uyarılmış katılmaya konu olan kişilerin kentlerde görülenden daha fazla olması beklenebilir. Ancak kırsal kesimlerde katılma oranının kentsel yerleşme birimlerinde görülenden daha yüksek oluşunu açıklamada uyarılmış oylama kadar etkin başka faktörlerin de varlığı söz konusu edilebilir. Örneğin şu hipotezi ileri sürebiliriz.

Siyasal bilgi düzeyi düşük olduğundan diğer siyasal katılma

araçlarını kullanmada güçlük çeken kırsal yörelerdeki seçmenler için tek siyasal katılma aracı oy kullanmadır. Bu nedenle gösterilen ilgi de yüksek düzeydedir. Seçimlere katılma aynı zamanda kırsal yörelerdeki seçmenler için çok az olan toplumla etkileşim araçlarından biri olduğundan anlamlıdır. Ulusal düzeyde soyutlanmışlığını bildiğinden kırsal yörelerdeki seçmen için seçimlere katılma vatandaşlığına hissetmek ve hissettirmek için bir araçtır. Bu yüzden önemli olan katılma olayının kendisidir. Siyasal bilgi düzeyleri düşük olduğundan şu veya bu adayın seçilmesi bu seçmenler için anlam taşımayabilir. Temel amaç seçime katılma olduğundan seçmen ya tesadüfi olarak herhangi bir aday için oy kullanacak ya da çevresine bağımlı olarak seçimini yapacaktır. Burada kişinin katılma kararını içinde bulunduğu toplumsal yapı oluşturmakta, siyasal tercihini şu veya bu yönde kullanırken de yakın çevresiyle olan ilişkilerinden etkilenmektedir. Bunun da ötesinde seçim kırsal yerleşme bölgelerine hareketlilik, canlılık getirerek bölgedeki durgun ve kapalı ilişkiler sisteminde bir değişiklik yaratmaktadır. Bu nedenle kırsal yörelerde seçim olayına kentlerde gösterilenden daha fazla ilgi gösterilmesi olağandır. Araştırmacının, «hem siyasal bilgi ve tecrübeden hem de bilinçten yoksun olan bu çok sayıda (kırsal yörelerdeki) yurttaş neden her seçimde ısrarla oy vermeye devam etsin» şeklinde sunduğu soruyu uyarılmış oylama yanında, kırsal yörelerde seçimlerin siyasaldan çok toplumsal yanı ağır basan bir olay olduğunu belirterek cevaplayabiliriz. Bu nedenle bu seçmenler araştırma bulgularında ortaya çıktığı gibi temsilcilerinin adlarını hatırlayamamaktadırlar, çünkü onlar için önemli olan belirli bir temsilcinin seçilmesi değil, katılma olayının kendisidir.

Araştırmacının, «kırsal kesimlerdeki seçmenler kentlerdekilerden daha yüksek oranda uyarılmış oylamada bulunmaktadır» (s: 106) bulgusunu dayandırdığı sayısal açıklama aslında bu kadar kolaylıkla bu bulguya varılamayacağını gösteriyor. Şöyle ki verilen tabloda

(Tablo 4, s: 107) Uyarılmış Seçmen Oranı:

Kentlerde	% 6.2
Kasabalarda	% 10.3
ilçe Merkezlerinde	% 11.9
Köylerde	% 6.3

olarak gösterilmiş.

Görüldüğü gibi kentlerdeki ve köylerdeki oran yaklaşık olarak aynıdır. Buna karşılık orta büyüklükteki yerleşme yerlerinde bu oran daha yüksek. Bu verilere dayanarak kırsal kesimlerdeki seçmenlerin kentlerdekiilerden daha yüksek oranda uyarılmış oylamada bulunduğunu söylemek oldukça güç. Özellikle araştırmacının vurgulamak istediği bireysel modernleşme ile uyarılmış oylama arasındaki ilişki dikkate alındığında, bu verilere bakarak köylü seçmenlerin kentli seçmenlerle aynı bireysel modernlik düzeyinde olduğunu mu söyleyeceğiz. Modernleşme ile uyarılmış oylama arasındaki ilişkinin de bu verilerin ışığı altında çok daha dikkatli bir şekilde, yeniden açıklanması gerekiyor.

Muhalefet partilerinin ne oranda desteklendiğini araştırmaya yönelik sorular sorulduğunda Prof. Kim, uyarılmış seçmenlerin muhalefet partilerini destekleyici nitelikte verdikleri cevapların yüzdesinin diğer seçmenlerinkinden daha düşük olduğunu belirterek, «siyasal bilinci daha çok olan seçmenlere oranla, uyarılmış seçmenler muhalefet partilerini göze çarpan bir şekilde daha az desteklemektedirler. Bu yüzden uyarılmış oylamada bulunanların siyasal yönelimlerinde kuvvetli iktidar yanlısı düşünce belirgindir» (s: 114) sonucuna varıyor. Oysa uyarılmış seçmenlerin diğer seçmenlere oranla iktidarı daha fazla desteklemesi, uyarılmış seçmenlerin çoğunun iktidarı desteklediği anlamına gelmez. Araştırmacının, verdiği tabloda bunu açıkça görmesi gerekirdi. (Tablo 6, s: 113) Şöyle ki, muhalefeti destekleyip desteklemediklerini anlama amacıyla seçmenlere soru sorulduğunda, uyarılmış seçmenler diğer seçmenlerden daha az oranda muhalefeti desteklemekte, fakat uyarılmış seçmenlerin sorulara verdiği cevabın oransal dağılımına baktığımızda muhalefeti destekleyenler oranının, desteklemeyenler oranından daha yüksek olduğunu görmekteyiz. Bu tablonun verilerine dayanarak ancak şu açıklama yapılabilir: Uyarılmış seçmenler muhalefeti destekleme eğilimindedirler, fakat bu eğilim diğer seçmenlerdeki kadar kuvvetli değildir. Oysa araştırmacı bunun tam tersini belirterek, uyarılmış seçmenler bazı görüşleri ileri sürdüklerinde siyasal yönelimlerinde göze çarpan iki özellikten biri iktidar yanlısı düşüncenin kuvvetli olmasıdır (s: 118) diyor.

Araştırmacı, toplumdan soyut, her çevrede belli etkilere belirli

tepkileri gösteren bir analiz birimi olarak kabul ettiği insanı incellerek siyasal katılma dediğimiz olayı açıklamaya çalışmakta. Oysa her toplumsal olay gibi, bireysel davranışlara dayanılarak açıklanmaya çalışılan siyasal olay da çok boyutlu bir bütün. Birimleri parçası olduğu bütünü gözden kaçırmadan incelemek gerek, bu nedenle bireysel davranış bireylerin üyesi olduğu toplum dikkate alınmadan açıklanamaz. Siyasal davranışın, zaman içinde ve farklı toplumsal yapılarda aynı şekilde ortaya çıkacağı ve aynı özellikleri taşıyacağı varsayımından dikkatle kaçınmak gerek. Görüldüğü gibi araştırmacının böyle bir endişesi hiç olmamış. Bunun için belirli bir etkiye hedef olan Koreli seçmenlerin neden «standartlara uygun» bir tepki göstermediğini açıklamaya çalışıyor. Kore'de köylü olarak nitelediğimiz kişinin A.B.D. de köylü olarak nitelediğimiz kişiyle aynı davranış kalıplarına sahip olmasını bekleyemeyiz. Her davranış ortaya çıktığı sosyal ve kültürel ilişkiler bütünü içinde değerlendirilmelidir. Bu nedenle bireysel düzeyde bile olsa yapılan karşılaştırmalarda sistem düzeyindeki farklılıklar dışlanamaz.(10).

Araştırmanın dayandığı tezin sağlıksızlığı yanında, verileri değerlendirirken de araştırmacı subjektiviteden arınamamış. Burada toplum bilimcinin mutlak anlamda objektif olabileceği iddiasında değiliz, ama en azından kurduğu ilişkilerin mantıksal sakatlık taşımamasını, bulgularını doğru değerlendirilmiş verilere dayandırmasını bekleriz.

(10) Son yıllardaki araştırmaların, bireysel davranışlar üzerinde «çevresel» yada «sistem düzeyinde» değişkenlerin önemli ölçüde etkili olduğunu gösterdiğini belirten E. Özbudun şu açıklamayı yapar: «Eğer sistemin bir özelliği o sistem içindeki bireyleri etkiliyorsa, bu sistem özelliğini ortaya koymak, salt sistemdeki bireyleri incelemekle yapabileceğimiz tahminden daha doğru bir tahminde bulunabilmemizi sağlar. (Türkiye'de Sosyal Değişme ve Siyasal Katılma, Ankara 1975, s: 15).